

פרשת וישלח תש"ע יעקב ועשו

בראשית פרק לב

(ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: (ה) ויצו אתם לאמר כה תאמרו לראשיתנו לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה: (ו) ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך: (ז) וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו: (ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות: (ט) ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה: (י) ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יקנו האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך: (יא) קטנתי מכל החסידים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן והנה ועתה הייתי לשני מחנות: (יב) הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והפני אם על בנים: (יג) ואתה אמת היטיב איטיב עמך ושמת את זרעך כחול הנס אשר לא יספר מרב:

רש"י

(ד) וישלח יעקב מלאכים - מלאכים ממש: ארצה שעיר - לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה למי"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה: (ה) גרתי - לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני (לעיל כז כט) הוה גביר לאחריך, שהרי לא נתקיימה בי. דבר אחר גרתי בנימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי >ג< ולא למדתי ממעשיו הרעים: (ו) ויהי לי שור וחמור - אבא אמר לי (כז כח) מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן >ד< הארץ: שור וחמור - דרך ארץ לומר על שורים הרבה שור. אדם אומר לחבירו בלילה קרא התרנגול, ואינו אומר קראו התרנגולים: ואשלחה להגיד לאדוני - להודיע שאני בא אליך: למצא חן בעיניך - שאני שלם עמך ומבקש אהבתך: (ז) באנו אל אחיך אל עשו - שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו: (ח) ויירא ויצר - ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם ירוג הוא את אחריים: (ט) המחנה האחת ונקבה - מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה.

שפתי חכמים על רש"י

>ג< כלומר ואין אתה יכול לי דהא דבירך אותך אביך ועל חרבך תחיה היינו דוקא בוהיה כאשר תריד אבל אני קיימתי את כל התורה. ומהרש"ל פירש ר"ל לפי שקשה לו למה אמר לו בתחילה לא נעשיתי שר וכו', אדרבה בזה יהיה לו לאותו רשע פתחון פה לומר אייך אין הברכות מקוימות בך בודאי לא קיימת מצוות ויש לי לקיים בך והיה כאשר תריד וגו', לכן אמר כל תרי"ג מצוות שמרתי ואעפ"כ לא נעשיתי וכו': >ד< כלומר שהייתן אינו מן הארץ אע"פ שזונון מן הארץ, דא"כ מעיקרא אמר גרתי להודיעו שלא נתקיימו הברכות, והדר אמר ויהי לי שור וחמור, ועל כרחך שפירושו כדרך בני אדם לומר על שוורים הרבה שור, דהא שלח ליה דורון כל אותה המחנה הרי ימצא שקרן בדבריו שאמר ויהי לי שור אחד. ולפי דבר אחר דלעיל י"ל דהכי קאמר ליה אע"פ שתרי"ג מצוות שמרתי עדיין לא נתקיימה בי ברכת אבי, שהרי אין לי אלא שור וחמור ולא קבלתי שאר ברכות אבי שהוא משמני הארץ, ולכן אין אני ירא ממך וק"ל:

(תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה, הרי לשון נקבה, (לג ח) המחנה הזה, לשון זכר. וכן יש שאר דברים משמשים לשון זכר ולשון נקבה, (לעיל יט כג) השמש יצא על הארץ, (תהלים יט ז) מקצה השמים מוצאו, הרי לשון זכר. (מ"ב ג כב) השמש זרחה על המים, הרי לשון נקבה. וכן רוח (איוב א יט) והנה רוח גדולה באה, הרי לשון נקבה, (שם) ויגע בארבע פנות הבית, הרי לשון זכר, (מ"א יט יא) ורוח גדולה וחזק מפרק הרים, הרי לשון זכר ולשון נקבה. וכן אש (במדבר טז לה) ואש יצאה מאת ה', לשון נקבה. (תהלים קד ז) אש לוהט, לשון זכר: והיה המחנה הנשאר לפליטה - על כרחו כי אלחם עמו. התקין עצמו לשלשה דברים לדורון, לתפלה ולמלחמה. לדורון להלן (פסוק כא) ותעבור המחנה על פניו. לתפלה (פסוק ט) אלהי אבי אברהם. למלחמה והיה המחנה הנשאר לפליטה: (י) ואלהי אבי יצחק - ולהלן הוא אומר (לא מב) ופחד יצחק, ועוד מהו שחזר והזכיר שם המיוחד, היה לו לכתוב האומר אלי שוב לארצך וגו'. אלא כך אמר יעקב לפני הקב"ה שתי הבטחות הבטחתי אחת בצאתי מבית אבי מבאר שבע, שאמרת לי (כח יג) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, ושם אמרת לי (שם טו) ושמרתיך בכל אשר תלך. ובבית לבן אמרת לי (לא ג) שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, ושם נגלית אלי בשם המיוחד לבדו, שנאמר (לא ג) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך וגו', בשתי הבטחות האלו אני בא לפניך: (יא) קטנתי מכל החסידים - נתמעטו זכותי על ידי החסידים והאמת שעשית עמי, לכן אני ירא, שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו: ומכל האמת - אמיתת דברך, ששמרת לי כל הבטחות שהבטחתי: כי במקלי - לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה אלא מקלי לבדו. ומדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן: (יב) מיד אחי מיד עשו - מיד אחי שאין נוהג עמי כאח אלא כעשו הרשע: (יג) היטיב איטיב - היטיב בזכותך, איטיב בזכות אבותיך: ושמת את זרעך כחול הים - והיכן אמר לו כן, והלא לא אמר לו אלא (שם כח יד) והיה זרעך כעפר הארץ. אלא שאמר לו (כח טו) כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, ולאברהם אמר (כב יז) הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים:

בראשית פרק כז פסוק מ

וְעַל חֶרֶבֶד תַּחֲיֶה וְאֶת אֲחִיךָ תַעֲבֹד וְהָיָה פְּאֶשֶׁר
תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עָלוּ מֵעַל צְנֹאָרְךָ :

רש"י

(מ) ועל חרבדך - כמו בחרבך, יש על שהוא
במקום אות ב', כמו (יחזקאל לג כו) עמדתם על
חרבכם בחרבכם, (שמות ו כו) על צבאותם

בצבאותם: **והיה כאשר תריד** - לשון צער, כמו (תהלים נה ג) אריד בשיחי, כלומר כשיעברו ישראל את
התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל, ופרקת עלו וגו':

בראשית פרק לב פסוק יז

וַיִּתֵּן בְּיַד עֶבְדֵי עֶדְרָה לְבָדוּ וַיֵּאמְרוּ
אֶל עֶבְדֵי עֶבְרָה לְפָנֵי וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין
עֶדְרָה וּבֵין עֶדְרָה :

רש"י

(יז) עדר עדר לבדו - כל מין ומין לעצמו: **עברו לפני** - דרך יום
או פחות, ואני אבא אחריכם: **ורוח תשימו** - עדר לפני חבירו
מלא עין, כדי להשביע עינו של רשע ולתווהו על רבוי הדורות:

בראשית רבה - פרשה סו סימן ג

[ג] ויתן לך יתן ויחזור ויתן לך, יתן לך ברכות ויתן לך כבישן, יתן לך שלך ויתן לך של אביך יתן לך
שלך ויתן לך של אחיך, רבי אחא אמר יתן לך ויתן לך אלהותא אימתי לכשתצטרך לה, הה"ד (שופטים
טז) ויאמר ה' אלהים זכרני נא וחזקני נא, אמר לפניו רבון העולמים הוי זוכר לי אותה הברכה שברכני
אבא יתן לך ויתן לך אלהותא, מטל השמים, זה המן שנאמר (שמות טז) ויאמר ה' אל משה הנני
ממטיר לכם לחם מן השמים, ומשמני הארץ, זה הבאר שהיתה מעלה להם מיני דגים שמנים יותר
מדאי, ומשמני הארץ אלו הקרבנות כדכתיב (תהלים סו) עולות מחים אעלה לך, ורב דגן, אלו הבחורים
דכתיב (זכריה ט) כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים, ותירוש, אלו הבתולות, דכתיב (שם /זכריה ט"ו)
ותירוש ינובב בתולות, ד"א מטל השמים זו ציון שנאמר (תהלים קלג) כטל חרמון שיורד על הררי ציון,
ומשמני הארץ אלו הקרבנות, דגן אלו הבכורים, תירוש אלו הנסכים, ד"א מטל השמים זו מקרא,
ומשמני הארץ זו משנה, דגן זו תלמוד, תירוש זה אגדה.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.